

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
 $\frac{1}{2}$ an 12 frc.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 frc.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unitatei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

REUNIUNI DE TEMPERANȚĂ.

Este în de obște cunoscut, și criminaliștii constată, că alcoolismul este cauza și izvorul tuturor relelor și crimelor din lume. S. Augustin zice: „Beția este mama tuturor păcatelor și cuprinsul a toată răutatea. Aceasta e rădăcina tuturor crimelor și a toată necurăția; ea e naufragiul virginității, o nebunie voluntară, un monstru greșos, pata moralei, profanarea vieții, infamia onoarei și ruina sufletului.” Că alcoolul conturbă echilibrul moral în individ și societate prin aceea, că întunecă înțelesul, ca să nu cunoaștem lucrurile cum sunt ele în realitate, des-teaptă patimile trupești, și sufoacă simțul de datorință către Dumnezeu, către sine însuși, și către deaproapele; el ajungând stăpân pe sufletul omului, îl abate dela calea adevărului și vârtuții, și îl împinge la fărâdelegi și crime, prin ce își strică și și strică societății în care petrece. Și noi stăm cu mâinile în sin și privim cum pustiește acest venin puturos poporul vigoros, îi slăiește puterile și îl duce la perire sigură.

Veacul acesta numit al electricității, sau mai sus al aviațiunii, căci azi-mâne nu vom umbla pe pământ, fără prin aer — acest veac se va numi cândva al întunerecului și a sărăciei, căci decând e lumea nu s'au cheltuit așa mult, cât se cheltuiește azi pe spurcata de beutură. — Int'run ziar al nostru cetesc următoarele date statistice înfricoșate, despre venitul ce încasează statul din beuturi: Din darea de spirt și beuturi spirituoase, (rachiuri și licheruri) 128 milioane; din darea de vinuri 29 mil. din darea de bere aproape 10 milioane, iar dela licență de crișmărit 4 $\frac{1}{2}$ milioane, cu totul deci aproape 165 milioane. Aceste aceste sume îngrozitoare sunt numai aproximativ luate, căci într'adevăr

statul încasează cu mult mai mult, adecă până la 200 milioane anual — Sunt acestea date îngrozitoare, ce ne înspăimântă și ne umple de îngrijire ce va fi de soarta popoului nostru dacă nu se pune stavilă acestui povârnis. — Poporul nostru, dela sate e infectat de boala alcoolului, stai încremenit, când auzi ce sume colosale încasează crișmarii anual din beutură. Sunt crișmarii cari au din crișmă mai mult venit de cât face venitul unui preot sau dascăl calificat. Vedem toate acestea; și ce face statul, și ce facem noi? Noi preoții și dascălii satelor predicăm, ținem prelegeri populare, despre beutură și urmările ei rele, dar cuvântul nostru nu prinde, sună în pustiu, dacă statul nu ne ajută. Că cuvântul nostru nu ajută, e de ajuns să te duci numai la un târg de țară, și vei vedea tot o sută de oameni beți și numai unul treaz.

Ce va fi? va fi foarte rău, peste 5—6 ani dacă merge tot așa, am isprăvit cu poporul dela sate, nu e mai de treabă de nimica. Statul tace și încasează veniturile grase, și nu socotește, că politica de alcool de azi e cea mai detestabilă și nefericită. Această cestiune veritabilă o tractează statul, nu din punct de vedere moral, ci material și nu ia în socotință, că acest venin, aceasta boala a timpului, duce la perire, stă în calea vârtuții, pune piedeci adevăratului progres cultural și economic.

Nu așa fac alte state culte din apus. În Suedia și Norvegia în toate satele sunt reuniuni de temperență în contra alcoolismului, urmările bune se și văd, căci crimele și fărâdelegile au scăzut la jumătate. În Elveția cluburile de abstenență fac progres ce te uimește, sunt oameni bogați, cari spre a da pildă bună, rar pun pe masă vin. În Germania cea civilizată zi de zi scade numărul alcoolistilor, acolo statul s'a îngrijit

de mijloace de precauțiune, care se execută cu toată vigoarea. — Rusia încă începe a se mișcă; un deputat a adus chestia alcoolului în Duma, și cu date statistice a arătat, că peste un milion de indivizi pier anual de vinars. La Crăciun, Paști și Rusalii, mii și mii de indivizi se află morți de veninul puturos a vinarsului.

Dacă nu ne îngrijim de poporul nostru dela sate, azi-mâne ajungem, ca în Rusia. — Dacă statul nu face nimic ascunzându-se sub falsa mască a libertății omului, să facem noi. Pe lângă predici — prelegeri populare, *cu înființarea de reuniuni de temperență, și prin vieța noastră model de abstenență de tot feliul de beuturi*, și nu una să predicăm și alta să facem, fără cece spunem și învățăm, să și punem în practică.

Năzuim a face tot feliul de tovarășii sătești, mai ales de împrumut, și nu e rău așa, tot crucerul să vină dela ai noștri în mâna noastră, dar în acelaș timp să nu uităm pe lângă toate tovarășiiile sătești de bani, să fie și tovarășii de temperență; să dedăm poporul la vieța cumpătată, să nu deie banul unde și pe ce nu trebuie, să nu facă cheltuieli zădarnice. Să știe, că tovarășiiile sătești mai toate se fac cu ajutorul băncilor noastre; băncile noastre să facă începutul și aici, și prin oamenii lor de specialitate, cari îi trimit cu astfel de ocaziuni pe sate, asemenea și despărțămintele Asociațiunii cu ocaziunea prelegerilor populare *să înființeze totdeauna și câte o reuniune de temperență*, fiind astfel de reuniuni cea mai mare binefațere pentru poporul țaran.

Dacă îi înlesnim luarea banului în împrumut prin tovarășii sătești de bani, *să luăm și măsuri de precauțiune*, nu cumva cu arma dată de noi să se ucidă. Poporul nostru are datini rele înrădăcinate

din moși-strămoși. De are bucurie la casă bea; de are năcaz, bea; de merge undeva, bea; nu face nici un târg să nu târguiască și aldămașul. Cu un cuvânt în toate mișcările vieții lui, ca un tovarăș nedespărțit are vinarsul. Și apoi știm: azi puțin, mâne bea puțin, pe încetul i-se preface în sânge și dacă i-se înveninează odată întreg corpul de acest blăstămat flagel; atunci e putred mărul și nu e chip de scăpare. Să ne trezim și punem pe lucru, până când nu e prea târziu, înființând pretutindenea reuniuni de temperanță.

Ilie Șerban,
preot.

Mai multă seriozitate!... Preoții au menirea dela Dumnezeu însuși dată, ca să arete omenimii calea cea mai bună, care conduce la bine, atât în lumea aceasta, cât și — mai vărtos — în viața de veci. Preoții sunt trimișii lui Dumnezeu și mijlocitorii între Dumnezeu și între oameni.

Fiind preoții următorii lui Isus Hristos în diregătorie ce o poartă, e lucru peste toată îndoiala, că dâșii au datorința de a urma, din toate puterile exemplul și virtuțile lui Isus, căci și lor le sună — și încă în prima linie — cuvintele cele dumnezeiești ale lui Isus: „*Pildă v'am dat vouă, că, precum am făcut eu și voi să faceți*“. Preoții numai în cazul acela vor putea aștepta ca poporul credincios să le asculte povețele părințești rostite de pe amvon, dacă vârtuțile propovăduite altora spre a le urma, se vor fi sălășluit mai întâi în inimile lor și se vor fi deprins mai întâi de cătră dâșii

— la din contră toate vorbirile — fie și cele mai frumoase — nu vor fi altceva decât versul celui ce strigă în pustie!

„Multe virtuți trebuie să pozează preoții dacă voesc să fie conziderați ca demni următori ai lui Isus. Vofu să ating numai o singură vîrtute pe carea mulți preoți o cam negligă și anume: *modestia clericală*.“

„Modestia“ după cum scrie sfântul Ioan Gură de aur „e un indiciu sigur sau o icoană, în care se oglindează și resfrânge însași inima omului și conștiința lui“. Și dacă se poștește această vîrtute dela ori și ce creștin, cu atât mai tare va trebui să caracterizeze pe preoți în toate faptele și lucrările, în toată ținuta și purtarea exterioră. Modestia nu va lăsa, ca preot să fie dur și grosolan în vorbe și maniere, nu va lăsa ca să se asocieze cu oameni moralmente corupți și compromiși, modestia va reține pe preoți dela unele plăceri în sine iertate, dar după părerea comună a oamenilor celor serioși incompatibile și nepotrivite cu statul înalt ce-l ocupă. Intre aceste plăceri se numără cu drept cuvânt și *jocul dela baluri și nunți*.

Intreb: oare bine i-se șede preotului, când — mițându-și cu totul de sine — se apucă de joacă prin petreceri până ce asudă, dovedind la dans o îndămânare, pe carea mulți holtei i-o invidiază cu drept cuvânt; ba atâta încă nu e de ajuns: pentru ca jocul să fie mai veselor, mai și chiuie și pocnește în degete, fără ca să vază surisul ironic ba și batjocura celor din jur?! Și horrible dictu! mi s'a dat să văz și preoți jucând cu revereanda pe ei!... Aceasta tot e prea mult! Preotul — după cum am amintit mai sus — e următorul lui Isus Hristos; nu cred să se afe amintit undeva în Sfânta Scriptură sau în alte cărți sfinte aceea, că Domnul Isus Hristos ar fi jucat, cu atât mai

puțin că ar fi pornit în degete sau ar fi chiuit. Singura plăcere ce și-a conces-o a fost aceea, că a luat parte la nunta cea din Cuna Galileii unde a prefăcut apa în vin, și unde a sezut numai la masă împreună cu sfânta lui Mamă!

Să ne inchipuim ce efect poate produce preotul, când, după o noapte întreagă petrecută în dans, chiuituri și pocnituri de degete pe întrecute cu tinerii — de multe ori în văzul parohienilor săi, — a treia zi sau mai târziu se va prezenta pe amvon, unde cu toată gravitatea oficiului său va rosti predica și va îndeplini celelalte funcțiuni ale oficiului!?

Fiecare preot trebuie să cumpănească, că în momentul când i-a pus Episcopul mâna pe cap, primind dela dâșul sfânta taină a Hirotoniei, a primit între altele și datorința de a pune mare preț și pe vârtutea modestiei (sau seriozității) clericale, ca nu cumva aceea, ce lumea în alții nu o conzideră nici ca păcat ușor, în el să o vază ca și o crimă...

Am atins cele de mai sus fiind condus de principiul că: „să cruțăm persoanele, dar păcatele să le sbiciuim cu toată hotărîrea și neîncetat“. Deci accentuez din nou: mai multă seriozitate! *Unul din via Domnului*.

Predică românească.

— Note și reflexii. —
(Continuare și fine).

Mai sunt interesante și alte reflexii din predicile lui P. M., d. ex. unde combate obiceiul muierilor, cari vorbesc, clevetesc, ba se mână și la dracu în biserică (și se uită cordiș una la alta) (I. 191). Iar vorbind despre iertarea deapropelui, amintește și de slujbele de blăstăm. „Unele muieri, necum aducându-și jertfa, de le vine aminte că au ceva

FOIȚA.

Discurs funebral.

rostit la înmormântarea lui Iosif Sterca Șuluțu de Cârpeniș în 2 Apr. 1911 în Sibiu.

(Continuare și fine).

Nu! Idealele acestea nu pot îndestuli inima omenescă. Dumnezeu nu ne-a făcut pe noi pentru noi sau pentru bine și ideal, care să fie în noi, ci ne-a făcut pentru sine și pentru un ideal, afară de noi. „Fecisti nos ad te (Domine) et inquietum est cor nostrum donec requiescat in te“ (S. Augustini, Confessionum lib. I. cap. I.) Numai atunci suntem liniștiți și îndestuliți, când ne ajungem idealul, iar acesta nu poate fi un bine neatârnat de noi.

Și oare ce răspunde neamul omenesc la întrebarea, dacă a aflat aievea idealul și fericirea ceice și-au pus idealul și fericirea în bunurile sufletesti ori materiale, dar personale. Răspunsul omenimei ni-l dă istoria, testis temporum, lux veritatis, vitae memoria, magistra vitae, nuntia vetustatis. Toți egoiștii au trăit cât au trăit, dar n'a trăit nici unul din ei și în mintea, pomenirea și binecuvântarea urmașilor, afară poate de unii din ei, cari au rămas să fie pomeniți ca unii, de

cari *longe fuge*, și cari trebuie înconjurați ca streini de neamul omenesc dela fire social.

Dar din fericire fost-au și avut-am și noi Români din regatul Sf. Ștefan mulți oameni luminați la minte și cu vederi largi, cari trecând peste marginile intereselor „eu“-lui lor, au înțeles într'alt loc glasul Domnului, cari îi chemă la sin, și-au pus într'alt bine idealul și fericirea. Aceștia și-au pus idealul într'un bine, la care putem ajunge ajunge cu puterile lor: în împlinirea datorințelor față de Dumnezeu și față de deapropapele. Aceștia au fost și sunt idealiștii, cu adevărat idealiști, și altruiștii, figurile mari și impunătoare ale trecutului nostru sbuciumat.

Și, între figurile acestea mărețe, unul din locurile dintâi îl ocupă, nu că i-s'ar fi dat, ci fiindcă și-l-a eluat prin faptele și virtuțile sale Venerabilul Iosif Sterca Șuluțu de Cârpeniș. El s'a născut la 10 Septemvrie 1827 în Câmpești. Studiile și le-a făcut în Cluj, M. Oșorheiu și Bpesta. Încă din copilărie se dedase să-și inbească neamul mai mult decât orice. Ba am putea zice, că dragostea lui față de tot ce e românesc a supt-o împreună cu laptele la sinul mamei sale, ca nepot de frate al înflăcăratului român și marele nostru metropolit Alexandru Sterca Șuluțu, ca fiu al lui Ioan Șuluțu, sufletul operațiilor militare românești din 1848 și inventatorul legendarelor tunuri de lemn ale moșilor noștri, și ca fratele mai

mic al lui Dionisie Sterca Șuluțu, comandantul gardei naționale din Abrud și Abrudsat organizate de el în 1848.

Dela 1849—1861 a ocupat mai multe funcțiuni la administrație. La 1861 a fost ales vice-comite al cott. Cetatea de baltă. La 1863—1864 îl aflăm ca deputat la dieta din Sibiu. Dela 1869—1881 e consilier de tribunal, când apoi se retrage. La vrâsta de 54 ani, când s'a retras din oficiile publice, n'a făcut ca alți pensionari să se îngrijească de o viață tîcnită după greul muncii săvârșite. Dragostea lui de neam și voința lui de fier de a ajuta neamului l-a făcut, ca întreg restul vieții să-l jertfească exclusiv intereselor naționale și culturale ale poporului român. De aceea la 1884 îl vedem membru al comitetului național. Apoi cu multă înduioșare a eternizat luptele noastre naționale dela 1848 incoace în „Memoriul“ său în 6 vol. A scris mai mulți articlii mai ales de conținut istoric, în Gazeta Transilvaniei, Federațiunea, Tribuna și Transilvania, de câte ori o cerea aceasta cinstea neamului românesc și adevărul istoric.

Un șir destul de lung de ani a fost prezidentul Asociațiunei noastre culturale, de a cărei înaintare într'atâta se îngrijia, încât în timpul din urmă, cu povara alor mai bine de 80 ani, purtă și socoșile Asociațiunei. „După o viață sbuciumată, zice în Răsunet, drept subiect pentru o dramă, în care se oglindește fatumul și nedreptatea sortii: ca-

scârbă cu altul, necum să meargă întâi să se împace, ci încă, o cum nu se întunecă soarele! aume dau slujbe din urgie, ca întru acesta chip să poată vătăma pe alții, să poată strică pe alții, să poată pe alții vedea morți și periți" (I. 365). Iar despre vinderea Dui Hristos pentru 30 arginți zice P. M.: „O mierță de ovăș mai cu multe vorbe și mai cu anevoie ai cumpără, decum vându Iuda pe Hristos" (I. 116).

Cred că nime nu va ținea lucru nevrednic, că am făcut aceasta selecție din Predicile lui P. Maior, ca să vadă fiecare, cât sunt de escelente din punct de vedere românesc. Acum numai două priviri să mai aruncăm asupra lor și vom vedea, că acelea nu sunt cu nimic mai puțin nici din punct de vedere general, absolut. Iar ascultați numai Propovedania III. la îngropăciune: motto „omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului. Așa este, jalnici ascultători! Trec ani după ani, trec luni după luni, săptămână după săptămână, trec zile după zile, până când fără veste, când nici nu gândim, viața aceasta se sfârșește. Cine știe, dragul meu creștin, câte zile mai ai? Poate, că peste scurtă vreme vei zăcea în pat, cu fața smolită, obrazul îngălbenit, ochii împăinjinați și în cap cufundați, resuflarea grea și târzie, trupul de dureri și sufletul de năcazuri plin, pentru că aproape este ceasul..." (III, 33). Sau ascultați plastica descriere a morții Dui Hristos pe Cruce: „voi nesuflețitele făpturi tânguiți moartea lui Hristos. Intunecă-te soare, deschideți-vă mormânturi, sfărmași-vă pietri, cutremurați-vă munți, fugiți mări, opriți-vă cursul râuri, voi făpturi nesimțitoare gemeți și strigați" (I. 119). Sau unde, la care orator clasic ați mai cetit reflexii ca cele următoare: „O Doamne, și cum poți pătimi, cum te lași să te restignească pentru niște oameni așa nemulțami-

tori? Iartă-mă, Doamne, că proa cu îndrăsnire voi să grăiesc: „de ești Fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce" (Matei cap. 27 stih 40). Ce faci pe cruce, Fiul lui Dumnezeu, ce faci? Versi dară sângele tău, ca să nu fie băgat în samă? Ce folos este acesta? O pogoară-te de pe cruce, pentru că ce aștepti, ce nădăduiești dela oameni? Doară să-ți mulțamească, să te cinstească, să te bage în samă, pentru că și-ai dat viața pentru dânsii? Te înșeli, te înșeli. Mai puțin te vor prețui, decât măcar ce voie ne bună a lor, decât măcar ce câștig a lor. Și de ai fost vândut diript treizeci de arginți, creștinii te vor vinde diript treizeci de bani, pogoară-te dară de pe cruce, pogoară-te de pe cruce" (I, 121).

Incetez cu reproducerile. Ar fi încă multe de spus despre Predicile lui P. Maior, după cele reproduse fiecare se poate îndemna pe sine să-și le câștige și să le studieze. Sunt o comoară neprețuită pentru un preot românesc! Predicile, cu toate că sistematice, sunt alocuția atât de bogat lucrate, încât poți să te folosești la 2—3 predici de una. Mai au și avantajul acela pentru a fi folosite de toți preoții români, că nu sunt confesionaliste: P. Maior cu toate că unit, nu atinge de loc punctele de despărțire. Nici chiar la Sâmpetru. E în toată privința român.

După părerea mea păcătuiește fiecare preot român, fie oricât de învățat, care nu citește predicile acestea, păcătuiesc clericii, cari nu le studiază în seminar, ca un manual de pregătire preoțească. Pe cât știu, cea mai bună ediție a lor e cea tipărită la Cluj în an. 1906 în 2 volume, broșate, sau legate în piele, prețul nu-l știu, adresa e: Kolozsvár. Iókaí u. 6.

Ba după părerea lui Petru Maior atari cărți de predici bune ar trebui răspândite

și în popor, cum se răspândesc la Luterani și reformați așa numitele „Postile“. Iacă cuvintele foarte nimerite ale lui: „De aceea sfătuiesc pe fiște carele stăpân de casă, carele știe ceti, să aibă în casa sa carte de predici, dintru care în fiște care Duminecă și sărbătoare, în loc de a slobozi pe casnicii săi ori fi ori slujitori la obicinuitele deșertăciuni, pururea predica zilii aceea să-o citească în auzul tuturor celor din casă. Cu care și datoriei sale celei firești, carea are de a învăța cele bune pe casnicii săi, va face destul și casnicii gustând sănătoasa învățătură mai cu frica lui Dumnezeu, mai cu omenie, mai cu credință în lucrurile casei și mai ascultători vor fi. Dintru carea nu de mijloc mângâiere va să simtă stăpânul căsii aceea" (I, 5).

De încheiere nu am altă dorință, decât aceea: să encorească la noi cât mai mult teren, răsunând de pe anvon, predicile bune, în cari „dovezile cu țăsătura lor să poată înduplecă cerbirea multor creștini de acum, întru cari nu numai s'a răcit dragostea, ci cu totul e înghețată și inima lor ca stâlpul, întru carele se prefăcui muierea lui Lot pentru neascultare, se află învârtoșată și împetrită".

Dr. Nicolae Brinzeu.

Corespondințe.

Adunarea de primăvară a congregațiunii comitatului Albei-inferioare.

— dela raportorul nostru. —

Vineri la 31 Marie s'a întrunit la Aiud congregația de primăvară a comitatului nostru. Membrii români primeniți cu multe elemente nouă, de cari se leagă mari și legitime speranțe, s'au prezentat în număr

tastrofe familiare, urmate una după alta, persecuțiuni sistematice din partea sistemelor dușmănoase neamului nostru, după o viață de martir" ajunsese să aibe și mângâierea de a vedea inaugurat muzeul Asociațiunii, de care e legat și numele dânsului. „Din momentul, când s'a ivit fericita idee de a zidi Muzeul, până la inaugurarea aceluiaș, și-a făcut datorința cu toată dragostea inimii sale: a urmărit, a controlat și supravegheat întreg mersul clădirii, pe lângă alte afaceri oficiale, îngrămădite și împreunate cu multe și mari greutate".

Persoana istorică de predilecțiune i-a fost măreața figura a lui Avram Iancu, prietin din copilărie. Cu multă dragoste bine meritată își aduce aminte de el în toate scrierile sale. Și în Biografia lui Avram Iancu (Sibiu) 1897, scoțind în relief virtuțile eroice ale acestui craiu al munților, îl apară în contra multelor acuze ridicate în contra lui de autori maghiari, restabilind adevărul istoric. Nu mai puțin se interesează și are la inimă marele nostru defunct pe viteazul și mult încercatul popor al moșilor. Și e firesc, pentru că o inimă românească atât de caldă, cum a fost a lui Iosif Sterca Șuluțu, nu putea să nu bată și să nu se înduioșeze de atâtea iluzii pierdute și speranțe spulberate în vânt ale poporului din munții apuseni, ale cărui dureri, virtuți și fapte le cunoștea din experiență, căci le văzuse cu ochii.

Și mai pe sus de toate ținea el la cultura, la legea și limba neamului său. Credeul lui eră, că „noi nici că intrăm în raiu, dacă n'am putea intra ca Români, cu limba și legea noastră strămoșească. Căci dacă e adevărat ceace Carol cel mare a zis, că, limba spaniolă e limba Ingerilor, apoi noi așa știm, că limba română e limba arhanghelilor". Acestea le zicea Șuluțu nostru în cuvântul de încheiere cu ocaziunea serbărilor Asociațiunii din 1905, citând pe înțeleptul Ungariei Deák Ferencz, care zisese la timpul său, că „dacă el ar intra în raiu și n'ar putea să stea acolo ca maghiar și romano-catholic, numai decât ar ieși afară". Acelaș crez îl mărturisise și în altă formă mărturisind drept evanghelie adevărul, că „nici cel mai mic popor n'are să dispereze, orice soarte mașteră l-ar ajunge, dacă își păstrează avutul moral și dacă nu se lapădă de bunurile naționale". După legea naturii toate națiunile sunt nemuritoare, cari vreau să trăiască, și nici o națiune nu se poate nimici, carea nu capitulează de bunăvoie". (Răsunet la inaugurarea Muzeului).

Iată cine a fost Iosif Sterca Șuluțu. Un bărbat idealist, care n'a cruțat nimic pentru națiune și cultura neamului românesc.

Și când mă gândesc, cum se răresc șirurile bărbaților noștri idealști, când văd ceața întunecoasă, ce ne încunjură, vremurile grele prin cari străbatem și respântiile la cari ne aflăm, fără de voie îmi pun între-

barea: Ce va fi cu noi și cu neamul nostru? Putea-vom învinge greutatele ce ni se pun în cale și ispitele, cari ne aleșuiesc? Dacă e adevărat, că unde a crescut ispita a prisosit și darul, adevărat e și aceea, că unde greutatea e mai mare, mai mulți trebuie să fie și bărbații idealști, spiritele de jertfă, cum a fost și adurmitul în Domnul. De aceea să rugăm pe părintele îndurărilor să ne trimită bărbați idealști, și spiritul lui Iosif Sterca Șuluțu să planeze și să vegheze asupra mersului culturai noastre naționale. El și-a ajuns scopul, bună luptă s'a luptat, cursul și l-a plinit, credința o a păzit, iar ce îi mai rămâne e cununa dreptății, pe care îi va și da-o lui în ziua aceea Domnul, dreptul judecător.

Dar după ce nu este om, care să fie viu și să nu păcătuiescă, rogu-te Preasfântă Doamne, care n'ai luat în socotință greutatele vrăstei de 70 ani, ci ai ostemit să dai consilierului înțelept din ilustrul directoriu al fundațiunii Șuluțane și credinciosului fiu al bisericii și al neamului cinstea de pe urmă, rogu-te, zic, dă-i și deslegarea arhierască.

Iar noi, fraților veniți să dăm mortului sărutarea ultimă.

În veci pomenirea lui și să fie partea lui cu dreptii. Amin.

aproape neașteptat în raport cu trecutul. Totul cum s'au afirmat românii și interesul, cu care au urmărit chestiile dela ordinea zilei, ne îndeamnă să credem, că lupta, ce datori suntem s'o ducem pentru apărarea drepturilor noastre la comitat, va fi mai înteleasă și încununată de izbânzi. Numai în chipul acesta — vom fi respectați — și ni-se va da — ce ne compete. — Dintre membrii români s'au prezentat: Dr. Iuliu Maniu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Vasile Suciu, Gavril Pop, canonic, Ioan F. Negruțiu, director prepar., Gavril Precup, profesor, Dr. Danilă Szabó, avocat, Vasile Suciu, prefectul tipografiei, Iacob Popa, secret. metr. Dr. Victor Macaveiu, prof. de teol. Dr. Al. Nicolescu, prof. de teol., Dr. Iustin Nestor, avocat, Virgil Pop, proprietar, Dr. Ioan Sânpălean, prof. de teol. toți din Blaj. Nic. David, direct. de bancă Bucium; preoții Gaia, din Sohodol; Giurca din Ampoita, Cristea din Feneș; Enea Bota din Șard; Rubin Pațiuța, avocat, Dr. Ioan Pop, avocat, Dr. Camil Velican, avocat Alba-Iulia; Moise Opreș, propr. Vasile Spătariu, preot Armeni; Ioan Neagu, preot Drașov; Ioan Albon, preot Doștat; Pompiliu Predovici, preot Vingard; Ioan Maior, protopop Aiud; părintele Vic. Orăsan din Sâniacob și Ioachim Totoian, preot Chișfalău. Pe galerie sunt câțiva țărani de pe Valea Ampoului.

Membrii unguri sunt aproape în număr complet, mai ales ovreii din Bălgrad. Adunarea e condusă de comitele Iosif Szász. — După formalitățile obișnuite la deschidere, se trece la ordinea zilei. În program sunt o mulțime de chestii. Comitetele suprem mai întâiu dă cuvânt dlui avocat Dr. D. Szabó, care a înaintat o interpelație referitor la un ordin al vice-comitelui Br. Bánffy. Cu ocaziunea alegerii de deputat în cercul Vințului, înainte de ași începe turneul candidatului naționalist Dr. I. Maniu, cu oamenii săi de încredere, vicecomitele comitatului respective locuitorul său protonotarul Inczedy Jocksmán, dă un ordin protopretorului dela Vinț în puterea cărui sub pretext, că pe tema alegerii de deputat agenții electorali agitează și torturează poporul, „care și altcum în privința culturii stă pe un grad de jos”, — „că ori-ce străin, care se prezintă în astfel de comune, unde spiritele sunt agitate, să fie provocat să se legitimeze, și dacă s'a prezentat în comună ca agent electoral, și întrucât persoana respectivă nu dă destulă garanță dlui protopretor, să-l facă să se depărteze numai decât”. Ordinul acesta poartă data de 2 Maiu 1910 înainte de turneul prin cerc. Interpelantul a ajuns în posesiunea lui numai în Februarie când s'a pertractat petiția Dr. Maniu.

În interpelație dl Szabó cere deslușiri dela dl vicecomite, că pe ce s'a bazat darea unui astfel de ordin, care taie adânc în libertatea constituțională a cetățenilor unui stat constituțional. Vicecomitele Bánffy răspunde, că ordinul are data de 28 Maiu. Interpelantul declară, că o să aducă copie autentică dela curie la proxima adunare. Comitetele suprem voind să deplaseze chestia, dl Dr. Maniu arată, că punctul de vedere al comitelui nu-i în consonanță cu legea. Adunarea chiarificată în chestie aderează la dorința interpelantului de a adevăra cele susținute.

E o trebuință imperativă să se știe, cu ce arme lucră guvernării noastre față de

candidații naționaliști, pentru că cu astfel de ordinațiuni e imposibilă reușita candidatului nostru în cercul Vințului — risipit cu comunele sale în trei direcții opuse.

Trecându-se la desbaterea punctelor din program, la raportul prezentat de vicecomite a luat cuvântul Dr. Iuliu Maniu. La început vorbește românește, arată felul mașter cum e tratată limba românească în acest comitat cu 80% români; cum aproape toți slujbașii afară de dl comite și de servitor, nu cunosc limba poporului, care din această pricină îndură multe daune. Pe urmă face în ungu-rește critica politice economice și de comunicație a acestui comitat. Arată cu date, cât de puțin se jertfește pentru înaintarea economică a populației acestui comitat și pentru comunicațiune în raport cu comitatele vecine. Pentru toate acestea învinuște pe cei ce stau la cârma acestui comitat.

Critica severă dar dreaptă, ce a făcut la raportul vicecomitelui, a fost ascultată cu o deosebită atențiune. Răspunsul vicecomitelui a fost așa cum numai dânsul poate să răspundă — a produs o ilaritate generală. Tot la raportul vicecomitelui a luat cuvântul și prof. G. Precup, arătând, că igiena și starea sanitară a comitatului lasă mult de dorit, că multe posturi de medici de ocole, nu sunt complete. Raportul nu-l ia la cunoștință, așteaptă sanare și în această direcțiune.

Chestii de interes pentru noi la cari s'a luat curânt au fost: școlile de pomărit; unde pe baza motivelor aduse de Dr. Szabó, comuna Blaj a fost absolvată dela susținerea școlii. Dr. Szabó a mai luat cuvântul la hotărârile comunelor Cârna, Lupu și Ohaba. Dr. Maniu ia în apărare recursul lui Cosma Vasile, fost primar în Ghirbom, care a fost suspendat pe motiv, că a votat cu Dr. Maniu. Dintre unguri n'a vorbit nime, nici chiar dl Fogarasi, care mai an făcea recriminări românilor, că dânsii nu apără interesele comunelor.

După adunare membrii români în număr de 30 au ținut o consfătuire, în care s'au luat hotărâri de felul cum trebuie să se ducă lupta în comitat.

Ne place a crede, că adunările comitatului de aci încolo vor deșteptă mai mult interes în membrii români — și unul fiecare își va ține de datorință să se prezinte de câteori e chemat. Nime nu ține seamă de noi, dacă înșine nu ne interesăm. Dea Dumnezeu ca pe urma celor hotărâte să putem înregistra fapte de folos pentru poporul român din acest comitat.

Exerciții spirituale pentru preoți.

Din Sălaj ni se scrie, că în biserica din Șimleul-Silvaniei, în 10 și 11 April n. se vor ține exerciții spirituale pentru preoți. Ordinea: Luni (10 April n.): 8 ore a. m. s. Liturgie. 9 ore a. m. Canon de rugăciune către Domnul Nostru Isus Hristos. 10 ore „Împărate cerește” (cântat), urmează Meditațiunea I-ă, rostită de Rs. Alimpiu Barboloviciu, vicariul Silvaniei. 11—12 ore Meditațiune în taină și pregătire la mărturisire. 12 ore. Prânz comun.

După ameză: 1/2 2 ore: Ps. 50. meditațiune în taină și pregătire la mărturisire. 1/2 3 ore: Canon de mângâiere către Născătoarea de Dumnezeu. 3 ore: Meditațiunea

II-a. (Rs. A. Barboloviciu): 4 ore: Citirea molitvei pentru mărturisire; urmează mărturisirile.

Pentru ascultarea mărturisirilor au fost rugați doi venerabili preoți. Diferitele puncte din ordine le vor implini preoții mai tineri.

Cari doresc a lua parte la exerciții, sunt rugați a se insinua redacțiunii revistei, „Păstorul Sufletesc” (S. Csehi, p. Somlyó-ujlak), ca să li se câștige cuartir, precum să se facă dispoziții și pentru prânzul comun.

Marți. 6 ore dim. mărturisiri. 8 ore S. Liturgie servită de toți preoții, ce sau mărturisit. „Cuvine-se cu adevărat”. Finea exercițiilor.

In zilele 7—9 Aprilie n. se vor ține misiuni ss. în *Vulcan*, pe seama mulțimei de credincioși din aceasta parohie. Misiunile se vor ține prin părinții: Leo Mann, misionarul diecezei Lugoșului și Dr. Elie Dăianu, protopop în Cluj.

Reviste.

Camera ungară. În ședința din 3. c. deputatul poporal *Szmrecsányi* pretinde, ca în locurile cu naționalități comunicatele factorilor dela dirigătorie, rediguate în limbă neînțeleasă, să fie cel puțin explicate, ori să se recurgă la vre-un alt mod de sanare în privința asta. Zice apoi între altele: „Poporul acela — și „aceasta se referă nu numai la „poporul slovac, ci și la români și „sârbi șcl. — când are de „a comunica cu organele puterii, „zău, că de puțineori simte bine- „cuvântările statului ungar — ci „dimpotrivă, cu atât mai des e ne- „voit să experieze brațul de osândă, „oprimător. . .

„Am arătat asupra situației „imposibile, că în ținuturi slovacești „(și românești n. red.) ajung amplexați „de stat și comitatenzi, cari nu știu „o boabă pe limba poporului din „loc. Intreb, ce lucru imposibil e, „de judele cercual nu poate comu- „nică cu un om, decât prin servi- „torul de cancelarie, ori în cel mai „bun caz: diurnistul ce scrie după dictate face pe interpretele?”

— „Este interpret la fiecare judecătorie cercuală” — strigă o voce. — „Pe hârtie da, este — răspunde *Szmrecsányi* — dar eu încă nici când nu l-am văzut în praxă!”

Albania. Telegrama nouă vestesc, că albanezii au proclamat republica, instituind guvern provizoric. Jigniți în ambiția lor națională, azi toți albanezii fierb de răzbunare și ură împotriva noului guvern turcesc, care îi stringe fără considerare.

Spania. Regele Alfons — împotriva combinațiilor generale — a predat din nou lui Kanalejas puterea executivă, afirmative cu observarea: „Continuă cu politica dtale înainte și formează astfel de cabinet, pe care dta îl crezi de mai potrivit spre a asigura înaintarea Spaniei!”

Noul guvern a depus deja jurământul înaintea regelui.

Procesul bibliotecii dela Agârbiciu.

Marți s'a pertractat la tribunalul din Ozerheiu excepțiunile date de avocatul dr. Ștefan Ládai contra actului de acuză a procurorului în chestia bibliotecii populare din Agârbiciu, de care am scris și în numărul trecut. În urma discursului ținut de distinsul avocat dr. Ládai, tribunalul a respins acusa, pe motiv, că nu se poate dovedi agitație pe urma cetirii acelor cărți, cari se vor trimite la ministeriu spre a fi censurate. Și apărătorul și procurorul au apelat contra acestei sentințe.

Ceeace e mai grav și dureros în toată afacerea aceasta e, că procesul s'a pornit în urma arderii făcute de învățătorul neunit din Agârbiciu.

Noutăți.

Din cauza sfintei sărbători de mâne, foaia noastră nu va apărea decât Marți seara.

Știri personale. Sa comentat mult în toate părțile frumosul gest făcut de Esce-lența Sa Preabunul nostru Mitropolit, care de abia reintors Vineri sara dela conferența episcopoească din Budapesta, Sâmbătă înainte de amiază a prezidat ședința consistorială, Duminecă la 6 ore dim. a pontificat sta liturgie, hirotonind întru diaconi patru clerici, la 9 a plecat la Sibiu, unde a sosit la 12 ore, la 3 ore a pontificat la înmormântarea regretatului Iosif St. Șuluțu și a făcut pe pe jos întreg drumul de aproape 3 km. până la cimitir. Ziua următoare însoțit de canonicul Dr. Vas. Suciu, secretarul Jacob Popa și protopopul Togan, a făcut peste 20 vizite: la Escel. Sa Mitropolitul Mețianu, la comandantul de corp al armatei, la Vicarul Pușcariu, fam. Cosma, și toți intelectualii uniți din Sibiu: generalul Mihălțian, adv. dr. Rusu, dr. Ládai, dr. Isac, Iuliu Bărdossy, dna dr. Raț etc. Luni seara s'a reintors cu bine acasă.

Leafa deputaților. — Un patriot deputat independist, care bagseamă se luptă din inimă curată să împiedece emigrarea nenumăraților flămânzi dinaintea mizeriei strigătoare: jupânul I. Muzsa umblă acum de curând cu o listă pe coridoarele parlamentului nostru să strângă subscrieri pentru urcarea lefei deputaților dietali. Și mai în iarnă un svon izolat făcea pe prostul și dădea în vileag ca un ce hotărât deja: urcarea lefei chestionate dela 6400 cor. la 14000. — Partizanii „muncii” firește — iscăliau cu patru mâni. Doar ce-i mai ușor, decât a cere!

Masa studenților din Blaj a primit dela dl *Liviu Damian* 100 coroane.

Zăpadă și vifor. Din Miskolcz se telegrafează, că în Bükkhegység a nins. La orele 10 a. m. începu să ningă și în oraș, și în scurtă vreme o puternică volbură de zăpadă învălură orașul pe un restimp de vre-o oră. — Din Matézfalka se telegrafiază, că acolo clima primăvărată, a preschimbato rapid peste noapte o plouă rece înviforată. În Ungaria de nord a nins mai multe ore. — Schimbările acestea le resimțim și noi în Blaj, — căci de vre-o două zile a scăzut temperatura foarte mult.

Seminarul Central din București, ridicat de cătră mitropolitul Grigorie, a împlinit 80 ani dela fondare. Până în 1831 fusese o simplă școală de cateheți, în care copiii dela țară abia știind ceti și scrie, după o deprindere de câte 2 luni în cele bisericești, dând dovezi, că au și înclinări spre cuvioșie — erau hirotoniți. Școala asta de cateheți a mai trăit și după ridicarea seminarului central, funcționând paralel ca seminarul — până la începutul stăpânirii lui Cuza Vodă, când s'a desființat pe veci.

Recenzământul în Viena. Dintre locuitorii Vienei: 973.661 sunt bărbați și 1.057.837 femei. — Băstinași: 1.119.336. — În privința religiei locuitorii se repartizează astfel: 1.763.375 catolici; 1959 catolici vechi; 4476 greci-orientali; 99 armeni; 64.726 evanghelici; 11.128 de conf. helv.; 13 herrnhuteriani; 843 anglicani; 11 memoniți; 129 unitari; 1 lippowan; 175.138 ovrei; 288 mohamedani; și 418 diversi. — După limbă: 1.726.955 nemți; 89.461 bohemi; 4726 poloni; 1432 ruteni; 1118 sloveni; 377 sârbi; 973 italieni; 123 români (cu 49 mai mulți decât cu 10 ani mai înainte!) și — 205 maghiari. Case sunt: 40.609. — 155.545 dintre locuitorii sunt originari din Ungaria.

În Marsilia la societatea geografică, cassierul acesteia, d. Luis Bortali, v. președinte al comisiei Alianței franceze și mare proprietar, a ținut o conferență sumară despre România. Face aprecieri despre: limbă, religie, instrucție, căsătorii șcl. și afirmă între altele, că divorțările sunt foarte numeroase. Amintește apoi despre administrație, armată, comerț, industrie, șcl. iar la capăt vorbind despre București spune, că cei din regat sunt perfect francezi — până și țărani să vâneze după franțozisme. Despre birjari pomeneste, că ar fi superiori celor francezi.

7 milioane. După cercetările unui statistician francez în Europa sexul bărbătesc rămâne în minoritate cu 7 milioane față de cel frumos. Astfel am ajunge în situația caraghioasă, că de s'ar căsători toți bărbații, ar mai rămâne un surplus de 7.000.000 fete nemăritate.

Din fericirile noastre. Din Békéscsaba se dă știrea, că două sute cinci-zeci de țărani români au recurs la vicecomite împotriva executorului comunal St. Fekete. Vor fi știind de ce. — La aceasta executorul numit a intentat proces de calomnie în contra acuzaților. — Ce-a mai fi și asta?

Esundare de bere. În fine o veste bună amatorilor de licuide alcoolice: în Brüssel s'a urnit un magazin de bere cu mai multe caturi — din pricina împovărării prea mare. Întreg edificiul s'a prefăcut în ruine. — Au fost acolo vre-o 750.000 litre de bere. Spărgându-se sticlele — berea porni gărlă pe stradă!

Prieteni și colaboratorii noștri cari ar dori să scrie pentru nrul nostru bogat și variat de Paști, sunt pe această cale rugați a-ne trimite manuscrisele cât mai curând, ca să ne putem orienta de cu vreme.

Reuniunea I de înmormântare a locuitorilor români din Blaj oraș și Blaj sat își va țineă adunarea generală în 9 April c. Duminecă la 3 ore d. a. în sala Otelului „Martin”.

Una mie șapte sute douăzeci și cinci vipere. În comitatul Szepes, renumit pentru mulțimea de vipere, au adus în decursul anului trecut nu mai puțin decât 1795 capete de viperă la diregătorie. Premiul a fost 50 bani de cap.

Convocare. Comitetul Despărțământului Diciosănmărtin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va țineă în 9 April 1911 două *prelegeri populare* și anume: una la orele 11 a. m. în comuna Tătărlăua și alta la orele 3 și jum, p. m. în comuna Boian, la cari favită cu dragoste pe toți din Tătărlăua, Boian și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. Diciosănmărtin la 3 Aprile 1911. *Comitetul Despărțământului.*

1 April. În teatrul orașenesc din Brema eră cât pe aci să cauzeze catastrofă o șagă rea. — Se predă chiar o pieză de Sudermann, când din parter numai ce strigă careva *Foc!* Panica era mare. — Aceeaș voce apoi strigă cu câteva momente mai în urmă: *April! April!* — Publicul îngrozit de frică numai cu greu a putut fi liniștit.

Eva pretinde vot. În parlamentul statului Minesota senatorul Dauer vorbea zelos în contra proiectului de lege, care pretindea să se dea drept de vot și femeilor, când o evă din galerie îi strigă: *Dacă aș fi jos, ți-aș rupe nasul.* — Aprins de atâta îndrăzneală. Dauer a continuat a vorbi și mai cu foc, iar proiectul a fost respins cu majoritate — foarte mică!

Mormânt străvechiu. În Nagykanizsa, săpând muncitorii la fundamentul noii case a orașului, la adâncime de 4 metri au dat de un mormânt vechiu, în care scheletul eră în poziție ee șezut. Lângă schelet eră și un ulcior de lut, care înă la ridicare s'a fărâmițat. — Forma borcanului e foarte primitivă. Scheletul, și mai vartos dentura e destul de întreagă. — Se dă cu socoteala, că ar fi a vre-unui om străvechiu.

Atentat împotriva unui misionar. Din Sanghai se telegrafează, că misionarul american Murray, a fost atăcat în 28 Martie în Cinanfu de către chinezi, cari l-au și rănit greu. — S'au luat măsurile de lipsă din partea consulatului american din Peking, iar autoritățile chineze și-au exprimat regretetele.

Jubileul bibliei engleze. La capătul lui Martie s'au împlinit 300 ani dela apariția completei traduceri engleze a bibliei — firește de cătră puritanii reformați. — Anglia însă s'a îngrijit apoi, ca această scriptură să ajungă în fiecare casă. — Însemnătatea majoră însă, ce revine acestei biblie e, că prestigiul ei viu și puternic a înfrățit înainte cu 300 ani pe englezi și americani într'asa măsură, încât nici un fel de interes particular nu ia mai putut indușmăni între sine.

Prognoză. În prospect: vreme schimbăcioasă, vânt răcoros pe alocurea cu umezală.

Posta Redacțiunii.

S. în Buc. — Primit, va urma.
„Zădarnic” — e deja progres față de cele de până aci; dar „Mela din poveste”, „apele marine” și „ochii de ghiaur” opresc publicarea. Mai trimite.
Dr. C. P. B. Pe cât știm — și știm sigur — aci nu se pregătește pelerinaj resp. excursie la Roma. — Pricina o puteți ghici ușor.

PARTEA LITERARĂ.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

22

PARTEA A DOUA.

I.

În vreme ce bătrânul Mazko își aștepta moartea, ce i-a prezis-o Cipek, călugărul franciscan — se sfătuia de viitorul lui Zbisko. Pe când Zbisko era încă mic, vecinii răutăcioși aprinseseră castelul, în care locuia el și fratele său Mazko și ei rămăseră fără locuință. Neavând bani ca să-l reedifice, își zălogi pământurile unei rudenii, iar el se înrolă între litvanii, cari se luptau în contra germanilor. Aceștia duseră cu ei și pe Zbisko.

Cu toate acestea, el nu-și uită nici când de Bogdaniec, iar în Litvania s'a dus să câștige pradă, din prețul căreia să-și recumpere pământurile și să edifice din nou locuința străbunilor săi.

Bătrânul își adunase o sumuliță frumoasă, cu toate că mai avea multe de vândut din prăzile pe cari le câștigase. Acum și-a valorat multe: a vândut multă pănură de Flandria, multe veșminte frumoase, arme între cari era chiar și armătura luată dela cavalerul din Frizia.

— Și așa o să mor nu peste mult! — zise întristat și ce folos am de arme.

— Poate să te reinsănătosezi, iubite frate, ș-atunci ce o să fie? — zise Zbisko mângâindu-l.

— Nici vorbă! Simțesc, că vârful suflității mi-a pătruns de tot adânc în coaste.

— Trebuie să te ungi cu untură de urs frate! — zise Zbisko.

— Da, da — replică Mazko. Așa mi-a spus și părintele călugăr Cipek. — Dar unde găsim aici untură de urs? Dacă am fi în Bogdaniec!...

— Atunci du-te acolo, — zise Zbisko, — de ce mai și stai pe aici?

— Dar tu? — îl întrebă Mazko. — Știu, că ți-ar mai plăcea să mergi în curtea contelui Jurand, ca să poți placa împotriva germanilor.

— Zău, frate, mi-ar plăcea să merg acolo, dar mi-e mai scumpă sănătatea ta și de aceea te petrec în Bogdaniec.

— Tu Zbisko ești un băiat bun! — zise Mazko. Dar e tot una ori mă petreci ori nu, eu n'am să mai trăiesc mult, dar după aceea tu ce o să faci?

— Mai întâi mă voi duce la principesa Anna Danuta, unde îmi voi câștiga brâul de cavaler; căci altcum Lichtenstein nu va sta cu mine de vorbă.

— Și după aceea?

— Apoi voi merge în Malborg, unde voi să convin cu Lichtenstein, îl voi căuta să știu c'ar fi chiar în sânul pământului. Întâi îl voi provoca pe el, ș'apoi pe rând pe ceilalți cavaleri, cari poartă pe coif buchete din pene de până... Dumnezeu de sigur îmi va ajuta și îmi voi îndeplini promisiunea.

— Dumnezeu să-ți ajute! — zise bătrânul Mazko. — Dacă vei învinge, vei câștiga o pradă bogată, din care vei putea edifica un castel frumos pe pământurile părinților nostri. Și după aceea?

— Voi cerceta pe contele Jurand de Spichov... Să cade să merg la dânsul, căci el e tatăl Danusiei.

— Și dacă nu-ți dă pe Danusia?

— Pentru ce să u'o dea? Nu sunt și ieu chiar așa dușman pronunțat al germanilor cași dânsul?... Și în munca grea pentru stărpirea cruciaților, nu pot și eu să-i stau în ajutor?

În minutul ăsta se deschise ușa și intrară doi oameni robuști și înalți, îmbrăcați în haine neobișnuite. Aveau căciulă galbină și nește pantaloni largi, ambii salutară plecându-se, punându-și mâna când pe frunte, când pe piept.

— Cine sunteți? — întrebă Mazko.

— Sclavii tăi, — răspunsă cei doi, vorbind în limba polonă.

(va urma).

Vestitorii credinței.

Intre negri din Bagoie.

(Continuare).

Uneori se întâmplă, că tinărul negru duce fata fără a spune o vorbă. Tinăra păreche dispare, lăsând părinților să încheie târgul. În cazul acesta părinții nevestei sunt tot pe capul celorlalți, până ce se reîntorc cu capre și cadouri.

* * *

Când li-se naște vr'un copil e mare bucurie în familie. Cu deosebire se bucură de fate, căci acele înseamnă avere la casă. În ziua când s'a născut copilul, părinții samănă bostani înaintea colibe și după ce aduc jertfă spiritului Biheko, dau nume copilului.

Cam de regulă îi dau 2 sau 3 numiri, a mamă-sa, a tatălui său și numele cutărui spirit. În familia lor, copiii nu sunt iubiți, sunt tratați asemenea unui cățeluș cu care nu să prea ocupă. Până sunt micuți sunt purtați în spatele mamelor învâliți într'o piele de capră. Uneori mamele îi pun jos, ca să se joace în nisip. Când sunt mai marișori, părinții lasă caprele în grija lor.

De nutremântul lor nu se prea îngrijesc, copiii mănâncă ce găsec ei. Când părinții au la masă carne, copiilor de obicei le dau câte un os sau o carne vânoasă, și până ce ei rod la os, ceilalți au mâncat carnea toată. Carnea crudă o taie bucățele, apoi o lasă două trei zile să stea, și atunci au obținut cea mai bună carne.

* * *

În cazuri de moarte, să adună toată familia pentru o zi îndată ce bolnavul și-a dat sufletul; îl învâlesc în tréscie. Mormântul i-l sapă adânc și-l împodobesc cu flori. Averea mortului o împărtășc și o

apucă, care cum poate. Chiar și pielea de capră, în care a fost învâlit mortul, o folosesc. Mortul i-l așează în graopă și i-l acoper cu pământ; și toată ceremonia e gata. Ei uită curând. Lacă din nou să ivește morb în familie, se atribuie spiritului rău al mortului îngropat; drept aceea educ jertfă numai decăt.

Doliul ține numai cinci zile. Bărbatul nu lucrează și nu își tunde părul. Tatăl, mama sau nevasta, nu jelesc de loc.

Când moare bărbatul, familia întreagă trece în grija fratelui său. În caz, că mortul a avut mai multe femei, fratele își păstrează pe cea mai tineră.

Averea rămasă o moștenesc copiii; dacă nu are copii, o moștenesc frații mortului. Lancea o moștenește băiatul cel mai mare, sabia rămâne celui mai mic. Fetele nu primesc nimic din moștenire. Frații lor i-au în posesiune pământurile, vitele și tot ce-a avut mortul.

Adesea au procese foarte lungi din cauza moștenirii. Negrilor le plac pările.

Procesele acestea decurg public, fiind de față capul familiei, șeful tribului, chiar și regele. De avocat nu au lipsă. Adesea află adevărul dela un puiu de găină. Și anume: dau un puiu acuzatului, și acesta n'are voie să-i dea nimic de mâncare până în ziua ceialaltă. Dacă puiuul nu moare până dimineața, înseamnă, că acuzatul e nevinovat, la caz că puiuul moare peste noapte, este vinovat.

* * *

Negrii din Bagoie în afară de jertfele aduse spiritelor și superstiției, au foarte puțin cult divin. Cred că este un ce superior, care a făcut lumea și o cârmuiește, care nu se poate vede cu ochii trupești și care are cunoștință de toate. „Imana“ — i-l numesc ei — care a făcut totul, și cârmuiește lumea, care vede tot dar pe el nu-l vede nime“.

Numele acesta i-l au mereu pe buze. În clipe de fericire, când își petrec, când sunt bolnavi, când sunt în drum, repetă într'una numele „Imana“. Acestui spirit suprem pe care i-l numesc spirit bun, nu-i aduc jertfă niciodată. Lui nu-i trebuie jertfă, căci e spiritul lor ocrotitor și bun.

Spiritele rele le numesc „Baziuni“. Pe aceste le respectează. Ele aduc asupra lor relele morburile și alte nenorociri. Dela ele provine chiar și moartea, ceace pentru ei nu e un lucru natural. Cele mai multe jertfe și rugăciuni le îndreaptă spre ele. Spiritele aceste rele sunt după părerea lor sufletele celor morți, cari au aparținut familiei.

Fiecare aduce jertfă în coliba sa.

În cazuri de nenorocire, recurg la un fel de interpret, care stă în legătură cu spiritele rele. Pe acesta i-l remunerează foarte scump, fiindcă are o putere extraordinară asupra spiritelor rele.

Aduc rugăciuni spiritului *Mupfumu*, spre a-i apăra de boale contagioase și spre a le da pământ gras și bun.

Spiritului Muhinza îi aduc jertfe bo-

gate, căci acesta are putere asupra sămănăturilor și a vitelor.

Spiritul *Mubvubje* aduce ploaie ori secetă asupra sămănăturilor.

E respectat și spiritul *Biheko*. După legendă acest spirit, să trăge din „*Neloroab*” unde a trăit și murit, și care după moarte a devenit un spirit puternic împreună cu trei frați ai lui. Acestuia îi închină copilul născut și îl numesc după el. Are putere asupra căsătoriilor și cel ce-i aduc jertfă, poate lua de nevastă pe cine îi place. Spiritul acesta încă își are samsarii lui, pe aceștia îi plătesc de asemenea bine. Samsarii spun, ce pofteste spiritul *Biheko*, și credinciosul plătește numai decăt. Acest spirit însă e foarte amabil față de samsarii lui și nu primește nimic din darurile credincioșilor!

* * *

Aproape de opt ani încoace, — slavă cerului! — se poate vedea ici-colo câte o cruce deasupra colibelor. Incep a cunoaște și a iubi pe Mântuitorul. Creștinii noi sunt foarte religioși, și își dau silința de a încreștina și pe ceilalți membri ai familiei. Toate acestea le putem mulțumi misionarilor sânguincioși, cari își implinesc această sfântă datorință foarte conștientios. Foarte mulți negri se alătură sub steagul lor, și poartă cu reverință medalionul Maicei Preacurate.

Incheindu-mi scrisoarea mea lungă, rog pe iubiții mei creștini, ca în rugăciunile lor să-și amintească și de sârmanii negri din Bagoie.

Intre Indieni.

Montgomery, Minn. Februar 1910.

In vara anului trecut în vremea ce am petrecut-o la parohia din Passaic, am primit o scrisoare dela un prieten al meu cu numele Gordon Filip, candidat de preot în Sudia. În scrisoare mă roagă să-l cercetez înainte de plecarea sa la Roma, unde avea să meargă pentru completarea studiilor filosofice și teologice.

I-am spus, că-i voi împlini dorința. În 7 Septembrie am plecat spre a-mi cerceta prietinel, mergând pentru întâia oară între indieni. Mulți mă vor întreba dacă mi-a fost frică între ei?

Pot să răspund liniștit că nu.

În familia lor am dat de niște creștini buni, cari — deși moșii și strămoșii lor au fost păgâni înverșunați — urmașii de acum sunt creștini în toate privințele. Locuiesc în case curate și îngrijite, iar pe pereții lor se văd tablouri sfinte, în casă cărți catolice și jurnale bune. Am mai observat un pian, un fonograf și o bibliotecă frumoasă.

Cu părintele prietenului meu vorbiam englezește și mi-a povestit că beuturi spirituoase în casa lui nu să bea. Mi-a spus că are șase copii pe care îi crește la școli catolice. Cel care nu să roagă înainte de masă, nu i-se dă să mănânce. Mi-a vorbit multe de pe timpul când încă nu prea vedeau omeni de rasa albă prin India, afară de misionarii, cari propagau religia și cultura europeană.

Cât am stat acolo a venit un unchiu al prietinelui meu, cu care nu mă puteam înțelege decăt cu gesturi din mâni și pi-

cioare, din cari am înțeles, că în tinerețe a fost păgân, dar decând au venit cei cu „hainele negre” s'a încreștinat și deatunci îi merge cu mult mai bine și e mai fericit, decăt pe timpul oând bia apa înflăcărată și eră setos de sânge.

M'a îmbrățișat și m'a sărutat, voin să-mi dovedească, ce mult ține el la cei cu „hainele negre”.

Multe de toate am mai conversat împreună, dar nu ajung ca să le descriu.

Mama prietenului deasemenea eră o bună creștină. Am băgat de seamă că și femeile indiene au o nemărginită dragoste de mamă. Când băiatul ei își luă rămas bun pentru a pleca la Roma, l-a îmbrățișat, l-a sărutat și cu lacrimi în ochi i-au zis în limba lor: „Dumnezeu cu tine dragul mamii, te las să mergi spre cetatea, în care locuște părintele cel mare al tuturor celor „cu haine negre”, pe care noi îl respectăm și iubim. Vei trece peste apa cea mare (Oceanul Atlantic), care poate ne va despărți pentru totdeauna, nu uită însă, că ai o mamă, care să roagă pentru tine pe pământul străbunilor tăi. Fi binecuvântat.”

Scena aceasta a fost atât de pătrunzătoare încât m'am pomenit că plâng. Mi-am adus aminte de mama mea, care tot cu asemenea cuvinte s'a despărțit de mine.

Deosebire de rasă nu impoartă; dragostea de mamă e aceeași pretutindeni.

A doua zi am cercetat școala din loc „St. Mary's”, în care și-a început studiile prietinel meu. Cinci-spre-zece călugărițe franciscane învață și luminează aici, copii aproape sălbateci. Școala aceasta se află pe malul lacului „Gitsche—Gumee”. Ținutul acesta dă dovezi de muncă frumoasă a misionarilor. Cel dintâi dintre ei a fost Nicolae Alloez preot jezuit. După el a urmat Pere Marquette S. I., apoi blândul episcop Baraga. În anul 1865 părintele Chebul a ridicat o mică biserică de lemn pe teritoriul unde e azi școala misionarilor. Succesorul său Ioan Gafron, la anul 1882, a mai adaus o mică căsuță de lemn. Dela timpul acesta putem calcula istoria acestei școli, când iată că sosesc două călugărițe, care își încep munca lor rodnică și plină de abnegațiune, între copiii sălbaticilor.

În anul 1882 se deschid pentru prima oră porțile acestei școli, când au venit copii mulți, cari nu știau un cuvânt englezește. Pentru copii aceștia școala a fost ceva cu totul necunoscut. Stăteau înmărmuriți și priveau la pereți.

În zilele prime de școală, copiii nu aveau astâmpăr. Indată-ce călugărița își întorcea privirea dela ei, o luau la fugă spre ușă, iar când i-j lăsă între ore, o luau spre păduri, spre livezi, iar călugărița stă uimită și se uită după ei. Apoi mai adună-i dacă poți!

Grele zile au fost acestea pentru sârmanele călugărițe. Nu aveau legătură de tren, nu aveau de unde târgui de ale mâncării, așa că erau silite să se îndestulească cu pește și sălbătăciune.

Una dintre aceste călugărițe trăiește și azi, și se află la spitalul Sf. Francisc în „Lo Cross”, unde îngrijește de bolnavi. A doua a murit tinără, încă la anul 1886 în ziua coboririi Spiritului Sfânt. Cel din-

ții tren pus în circulație pe linia aceea, i-a transportat osămintele în orașul Askland, unde a fost îngropată în cimiterul „Sfânta inimă”. Indienii i-au dus coșciugul pe umere până la gară și au petrecut-o cu toți până în orașul, unde a fost înmormântată.

Cei bătrâni și azi pomenesc numel acestei călugărițe cu chipul de inger, care a săvârșit atâta bine pentru ei.

Câtă oboseală, abnegație, câte suferințe au îndurat aceste ființe nobile, vom afla-o la „ziua de apoi”, în „cartea vieții”. Ființele acestea, cu sufletul blând, au venit aici din depărtări necuprinse, unde și lupul flămând vine cu mare frică. A adus cu ele comoara credinței, au aprins flăclia culturii și din indieni sălbateci au erescut creștini și oameni pașnici.

Au venit în acest loc barbar ca să îmbrace pe cei desbrăcați, să sature pe cei flămânzi, să lumineze pe cei neștiutori. Au făcut-o aceasta dela început și o fac și azi. În locurile unde presbyteri, bapțiști și protestanții nu au putut ajunge la nimic, călugărițele și misionarii noștri au făcut minuni. În sufletul lor eră dragoste și nu egoism, iar dragostea poate face minuni.

Astăzi afli orașe, în mijlocul pădurilor cu câte 2200 locuitori. Au gări frumoase, fabrici de firez și lumină electrică, au biserici frumoase.

Iată ce sunt în stare să facă indienii, a căror părinți au fost păgâni și cari astăzi sunt creștinii cei mai buni. E. Rickert.

Biserica ortodoxă și Româanismul.

Răspuns dlui Ion Mateiu.

de

Z. Păclișan.

(Continuare).

În viața noastră bisericească și de stat a stăpânit câteva veacuri limba slavă, a cărei cunoștință nu ne-a putut aduce aproape nici un folos. Literatura slavă eră o literatură săracă, care a fost înăbușită în fașe de stăpânirea greacă și mai târziu de cea turcească. O literatură slavă originală nu s'a dezvoltat nici în țările române. Traduceri nouă după originalele grecești să apere originale în limba slavonă nu s'au făcut multe în țările noastre; celea ce s'au adus însă de călugării bulgari și români de peste Dunăre, în deosebite vremuri, s'au păstrat cu sfințenie și s'au înmulțit într'o grămadă de copii, din cari numai nește jalnice resturi se mai păstrează azi prin mănăstirile noastre. În timp de patru veacuri ele au fost aproape singura hrană intelectuală a literaților noștri, adecă a călugărilor și cărturarilor¹⁾. Cam ce fel de cărți erau acestea ne-o spune dl Iorga: sf. Scriptură a noului și vechiului Testament, cărțile de slujbă bisericească, câteva traduceri din sfinții Părinți, nomocanoane, viețile sfinților, estrase din cronicile vechi, iar pentru distracție vestitul Varlaam și Ioasaf, Vămile Văzduhului și legende de-ale Bogomililor din Bulgaria, povestiri despre călătoria Maicei

¹⁾ I. Bogdan, Vechile cronice moldovenești până la Ureche. București 1891 pg. 75.

Domnului la iad, despre sf. Duminecă, sf. Vineri, minunile cuprinse în Apocalipsul cel nou, legendele în legătură cu bătrânul patriarh Avram etc.¹⁾ Dintre operele originale slavone scrise în țările române merită să fie amintite cele câteva însemnări istorice vechi, apoi cronica lui Macarie, a elevului său Eftimie și compilația călugărului dela Slatina, Isaia, ajuns mai târziu episcop la Roman.

Lucrările acestea au astăzi o însemnătate deosebită pentru istoriografia română, însă influința lor asupra contemporanilor, asupra dezvoltării spiritului public românesc a fost aproape nulă. Manuscrisele se păstrau în mănăstire și formau averea mănăstirei și astfel erau inaccesibile cărturarilor, al căror număr era disparent.

Aceasta era cultura, pe care și-o puteau câștiga strămoșii noștri cu ajutorul limbii slave atât înainte, cât și după răspândirea tiparului în țările românești. „Nenorocul nostru a fost — zice d. I. Bogdan — că împrejurările ne-au impus dela început o literatură streină, o artă petrificată și o cultură religioasă, care destestă ori-ce schimbare, ori-ce progres.“²⁾

Iată, deci, motivele, cari m-au făcut să numesc influința slavonă asupra vieții noastre naționale *dezastruoasă*, atribut, care, sunt convins, că cuprinde sintetizarea adevărului istoric obiectiv așa cum se desface el din scrierile marilor istoriografi de astăzi.

D. Mateiu citează următoarele șire ale dl. I. Bogdan: „Fost-a civilizația slavonă o nenorocire sau o norocire pentru noi, aceasta este întrebare, pe care nimenea nu o va putea deslegă, căci nimenea nu poate ști ce s'ar fi întâmplat cu noi, dacă lucrurile s'ar fi petrecut altfel.“ — *Cu tot respectul ce-l am față de pregătirea și activitatea științifică a savantului slavist, profesor al universității din București, sunt silit să declar, că nu mă pot identifica cu părerea dsale, pentru că adoptarea principiului espus în șirele acestea ar avea urmări funeste pentru știința istorică și ar însemna introducerea celui mai cras scepticism în aprecierea tuturor evenimentelor mari din viața omenirii. Fost-a cucerirea turcească dezastruoasă pentru țările române s'au nu? Dezastruase au fost certele pentru tron ivite în decursul veacurilor în principatele românești? Ar trebui să răspundem și în cazurile acestea cu fraza stereotipă: „acestea sunt nește întrebări, pe cari nimenea nu le va putea deslegă, căci nu știm știm ce s'ar fi întâmplat dacă lucrurile s'ar fi petrecut altfel.“ Deci ignoramus et ignorabimus. D. Onciu numește fatal destinul, care ne-a aruncat în brațele slavonismului, iar d. Iorga zice, că având alte legături hierarhice și deci nefiind supuși influinței culturale slavone, poporul nostru ar fi avut o civilizație cel puțin egală cu a Poloniei și Ungariei și azi am stă în rândurile dintâi ale popoarelor de cultură.“³⁾*

Dl. Mateiu, că să mă conving, că influința slavonă n-a fost așa dezastruoasă, m-a îndrumat în nrul 124 din 1910 al „Telegrafului român“ la aprecierile d. C. Erbiceanu puse în prefața „Influinței culturale grecești“ alui G. M. Ionescu. I-am răspuns, că noi cei ești din școlile romano-catolice nu studiem

chestiuni atât de importante din prefetele nimănui, ci din faptele și datele istorice, cari au mai multă valoare, decât o sută de prefete de ale d. Erbiceanu. Pentru „gestul“ acesta dsale ne dăscălește cu un aer, care e într'adevăr de „cea mai ridiculă sfătoșenie“, spunându-mi cine e d. Erbiceanu și de ce considerații se bucură în lumea științifică Merçi, ilustre rabbi. Am știut și înainte de apariția nrului 14 al „Telegrafului român“ cine e d. Erbiceanu, căci doar i-am folosit — cum ai observat și dta — cu „mult succes“ trei — nu două — din operele dsale.

(Va urma).

Loc deschis.

Asigurarea unei penziuni cu sau fără asigurare de capital. Acest nou și exelent mijloc de a-și asigura bătrânețele, face acum cu puțință și atelei pături a poporului, care până acuma nu era în stare a-și asigura o penziune (rentă pe viață) pentru bătrânețe, precum comercianților, industriașilor, diurniștilor etc., să-și procure pentru bătrânețele lor o existență lipsită de griji și anume cu cât se poate de puțin cheltuieli și între condițiunile cele mai simple posibile. Nu numai, că lipsește adecă orice cercetare medicală, dar depunerile (premiile) se pot face la orice timp și în orice mărime (Minimum cor. 5—) pe de altă parte asiguratului îi stă în liberă voie să stabilească după placul său începutul unei penziuni corăspunzătoare. Afară de aceea — la asigurări după tarifa XVI^{AM} (cu asigurare de capital) — o prescriere a depunerilor făcute e cu neputință pentru că ele se restituiesc după moartea asiguratului. Obiecțiunea, că prin depuneri spre fructificare cu 4½% s'ar putea ajunge acelaș scop, în cazul de față nu stă: dacă depune d. e. cineva în etate de 30 de ani cor. 1000— cu 4½% atunci această sumă în 30 de ani a crescut la 3745.32; ar primi deci dela etatea de 60 de ani o rentă cu 4½% dobândă a acestei sume adecă cor. 168.54; dela „Transsylvania“ însă ar căpăta după tarifa XVI^{AM} pe întreaga viață o penzie de cor. 226—; dacă amână penzia până la etatea de 65 ani, atunci primește dela cassa de păstrare cor. 210—, dela „Transsylvania“ însă cor. 369—; dacă însă poate la etatea de 20 ani deja a depus suma de cor. 1000— atunci ar primi la etatea de 65 de ani dela cassa de păstrare cor. 326.17, dela „Transsylvania“ însă cor. 629— ca rentă pe viață! Cine însă îi garantează, că etalonul în acest timp nu va scădea la 4%? De aceea recomandăm tuturor acelor, cari din cauza ocupațiunii lor n'au drept la o penziune; tuturor, cari din cauza sănătății lor, nu puteau fi primiți într'o asigurare obișnuită precum și tuturor persoanelor, cari se interesează de acest mod de asigurare, să-și procure dela direcțiunea „Transylvaniei“ din Sibiu, sau dela orice altă agenție principală un formular de propunere și informațiuni și să încheie o asigurare de penziune.

Bibliografie.

A apărut:

A apărut: *Elemi Népiskola Értosítő könyvecske* — indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7.30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Antologionul sau Mineiul tomul I, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitam abonamentul dela: *Casina, Brașov* pe 1911. *Bistra* pe 1910. Drept quită servește recipisa postală. *M. Ny. Orade* pe 1911 complet. *Roșia de munte* pe 1910. „*Furnica*“ *Făgăraș* pe 1911 complet. *Beiu* pe 1907 și 1908 sem. 1. Ne rugăm și pentru restul anilor următori. *Dumbrava* (tr. Reghin) pe 1911. *Egres* (tr. Torontal) pe timpul din 1 Iulie 1896 până în 1 Noembrie 1899. *Borgetiha* pe 1911. *Hembac* pe 1910 până în 15 Maiu. *Gardánfalva* pe timpul din 1 Ian. 1896 până în 1 Sept. 1897. *Boziaș* pe 1911. *Borlești* pe 1911 sem. 1. *Tasnádszántó* pe 1910 și din 1911 până în 1 Maiu. *Armeni* pe timpul din 1 April 1897 până la finea anului. Mai sunt în restanță anii începând cu 1898 până în prezent. Ne rugăm a-i achita, căci avem lipse mari.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Dacă nu poți

mâncă și te simți rău îți aduc ajutor sigur

Caramelle-le de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui *Katser*.

Vei căpăta poftă bună, stomacul și-se regulează din nou și se întărește.

La ture mai lungi sunt indispensabile având efectul înviorării și improspătării.

Pachete de 20 și 40 fil. se află la **farmacia Carol Schiesl** în Balázsfalva.

¹⁾ Floarea darurilor vol. I. pg. 65 și urm.

²⁾ Cultura română veche. Buc. 1898 ed. Seecc pg. 85.

³⁾ Studii și documente I—II, pg. XLVI și Istoria lui Ștefan cel Mare p. 17.